

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 97. ANULU XIV.

Sabiuu, in 8/20 Decembre 1866.

Telegrafulu esé de doué ori pe septemána : jóia si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiuu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiuu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. éra pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia óra cu 7. cr. sífulu cu litero mici, pentru a dou'a óra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune

la „Telegrafulu Romanu“.

Apropiindu-se capetulu anului 1866, se deschide prin acést'a prenumeratiune noua la acésta foia.

„Telegrafulu Romanu“, va esi cá si pán'acum de doua ori pe septemána, Dominec'a si Jóia. **Formatulu** va fi mai mare, cu trei colóne pre o pagina. — Pretiulu abonamentului e :

Pentru Sabiuu, pe anu 7 fl., pe 1/2 anu 3 fl. 50 xr., pe 1/3 anu 1 fl. 75 xr., v. a.

Pentru Trannia si Monarchia austriaca pe anu 8 fl., pe 1/2 anu 4 fl., pe 1/4 anu 2 fl. v. a.

Pentru Principatele rom. unite si straine atate, pe anu 12 fl., pe 1/2 anu 6 fl., pe 1/4 3 fl. v. a.

DD. abonanti sunt rugati a nu 'ntardia cu tramiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rogámu a se scrie curatu, si epistolele de prenumeratiuni a ni se tramite francate, — adresandu-le deadreptulu la

Editor'a „Telegrafului Romanu“ in Sabiuu.

Multiamita publica.

Serenitatea Sea Principele de Montenuovo cu ocaziunea despártirei Inaltiei Sele de Sabiuu au tramisu prea gratiosu subscrisitoru pre lángá câte o inalta hárthia ditto 15 Decembre c. n. a. a. câte o suma de 25 fl., care se va imparte, la cerbatórea No scerei Domnului ce se apropia, seraciloru celoru rusinosi si cari suntu in adeveru lipsiti, aflatori in cercurile parochieloru nóstre.

Promitiendu noi a indeplini conscientiosu acésta dorintia inalta, ne vedemu totodata in acea placuta pusetiune de a implini o sánta detorintia si adeca de a multami publice Serenitatei Sele pentru acésta daruire marinimosa in numele aceloru seraci parte impartasiti si aceloru ce au sa se impartasiésca, cari se afla in cercurile parochieloru nóstre.

Sabiuu 18 Decembre 1866.

Ioann Panovicu, Petru Bodila, Parochu gr. or. alu comunei bis. Parochu gr. or. alu preurb. din preurb. Iosefinu, Protopresbit. inferioru, Protopresbiteru si si Aessoriu consistorialu. Aessoriu consistorialu.

Adresa

de incredere pentru Escel. Sea Archiepiscopulu si Metropolitulu Andreiu Baronu de Siagun'a, au sositu in dílele din urma din Muntii apuseni ai Abrudului. Adres'a e acoperita de numérose subscrieri si sigilele dela 17 comune.

De pre malulu Somesiului.

Actiunea cum si tóte intreprinderile individulu cátu si a partideloru politice ori a nationiloru intregi nu-si potu promite vre-unu resultatu durabile déca bazea pre care s'a ziditu séu mijlócele, de cari s'a făcutu folosire, nu au santién'a moralitatei, a acelei vertuti, carea e bas'a relatiuniloru omenesci intr'o lume scósa din catusiele barbarismului. Credemu, ca petrusu de adenculu acestui adeveru si nu fára atintire la procedur'a pornita la diet'a din 1865 accentuá cu atáta putere préiubitulu nostru Archipastoriu si conducatoriulu nationalu in diet'a dela Clusiu, ca politic'a nationiloru debue sa aiba o basa morale, déca tinde a ne duce la contielegerea fratiésca, la intemeierea salutei patriei.

Ací a statu si stá pána astadi puterea neinfranta a prentensiuniloru nóstre nationali, moralitatea tendintieloru natiunei a aprinsu flacar'a cea mai curata a patriotismului in tinerii sei fii, ea e isvorulu energiei nesecavere in actiunea desvoltata din partea adeveratiloru barbati ai natiunei, ea e ce insufla grij'a inamiciloru si ne póte duce cu siguritate la invingere!

Pána erá apesarea, bá si pána in tempurile mai nóue acestu spiritu petrunsesse toti fiii natiunei si ne scusá atare disciplina, cátu ambiutiunea personale nici mai cutediá a se aieptá prin apucaturi

nemorali asup'ra autoritátiéi asiediate de increderea comuna, si fia-care implinindu-si cu tóta stáruintia sfer'a activitatei, ce i se dadú, asceptá in modestia chiamarea vocii publice inainte de a-si arogá rol'a de fruntasu, de conducatoriulu. Natiunea nóstra de-si nu prin legi recunoscuta, se ivea cá unu corpu compactu, impunea prin acést'a si se scia celu putinu, ca prin sfermaturu aruncate la unii si altii nu se va puté innea séu impedeá actiunea ei pentru recastigarea drepturiloru cuvenite.

Cu totulu ce contrariu vedemu inasa de candu s'au deschisu barierele legiloru, constitutiunei si pentru noi. In corpuulu natiunali séu mai bine dicendu in intelegintia ei a intratu o desorganizatiune, care, sa nu scimu ca nu suntemu cei dintáiu, cari a patit'o asiá, ca ivirea acést'a e efemera si-si are intr'acestu chipu explicarea iara cu tempu si finea sea: ne-aru veni a desperá. In sarituri cutediate vedemu alergandu pre multi spre a culege numai singuri tóte florile cele mai frumóse de pre cámpulu ce li s'a deschisu, si orbiti de poft'a nesatiósa fára de socotéla imbuidiescu, lovescu si chiaru dobóra la pamentu pre cei din frunte, cari au concluratu mai multu la deschiderea acestoru libertáti si a cároru admonitiuni de moderare, afla acum numai urechi surde!

Durere in acestu stadiu si inca in desvoltarea sea cea mai uriciósa ne aflámu noi de presentu. Pare ca amu ajunsu tielulu celu mai inaltu, si n'aru mai fi nici o actiune comuna mai multu de lipsa, asiá se predau cei mai multi multiamirei patimiloru proprie, perdiendu din ochi cu totulu binele comunu, si aducendu-si de elu numai atunci aminte, candu sub masc'a sea se lupta pentru acéla si-si potu realisa sconurile egoistice. Pre totu omulu, care a invetiatu ce-va carte i-lu vedemu faurindu la planuri politice; politisarea désa aduce pre multi acolo a crede ca ei suntu autoritate de specialitate si apoi vai de acéla, cine nu se póta dupa gustulu loru. Barbati meritati, cari in impregiurárele cele mai grele a datu dovedí escelenti de capacitate si caracteru ii vedemu trasi impinsi prin tina de cátra autoritáti politice, de cele amintite. Pasiescu apoi la mijlocu ambitiosi, cáror'a le vine acést'a fórté bine la socotela, imbratescu de asemenea pre cei pána acum purtati de increderea publica, intrebuintiéza ori ce mijlocu nemorale pentru cá sa-si faca lorusi locu cu programele cele mai estravagante si fára nici o idea concreta, se imbuidiescu nechiamati de reprezentanti ai intereselor natiunei acolo, unde densii nici nu suntu in stare a ajutá ce-va, cá sa ajunga in fine in confusiunea asiá produsa inainte de tempu, fára de meritu si fára de sciintia si cunoscintia de lipsa spre nelericirea comuna in fruntea trebiloru, impedeandu prin acést'a dela conducere pre acei'a cari ia fostu desemnatu cu dreptu increderea publica in decursu de ani pre probe neinsielátóre consolidata, pagubindu caus'a comuna nationale, carea cá neharnici si nechiamati se facu ca voiescu a o conduce mai repede mai bine cátra tielu!

Sa reprivimu numai nitielu, ce amu făcutu noi cu cei 2-3 adeverati conducatori nationali, pre cari ii recunoscuseramu in publicu de atari. La 1849-50 fusera adorati, la 1851-2 candu erau trebile in prefacere atacati, huliti, pána la 1860 cu putine intermezuri le-a datu pace, la 1860 ii scóseramu cu puterea din camer'a in care ii aruncasemu, la 1861 si 1862 ii inaltiasemu pána in ceriu, ii dechiararamu din nou de conducatori cá la 1863 si 1864 sa incepura ai improscá cu noroiu si la 1865-1866 sa-i trantimu cu totulu in balta. Nu ne mai trebuie popi mari in frunte, asiá suná parol'a dela 1863 incóce, noi intelegintia civile vomu conduce trebile mai bine decátu ei, dovéda fiasculu celu mai de alaltaeri! Mirare si documentu de adeveratulu loru zelu cátra caus'a nationale, ca nu li s'a frántu tóta voi'a de a se mai espune in cauzele comune.

Nu vremu sa spunemu ací mai de aprópe cum si prin cine s'a făcutu cele dise, pentruca e lucru cam in comunu cunoscutu, si nici vorbiamu la tem'a de fatia, déca nu s'aru fi făcutu in urma incercári chiaru din partea acelor'a, cari au causatu tristulu fiascu, de a incarcá tóta vin'a pre alti umeri pre stimati, si inca prin metechne atáta de mersiave, cátu ni s'a ruptu rabadrea de a mai tacé.

E lucru cunoscutu ca sunt unele întreprinderi, a căroru reușire recere mai multu decâtu vointia bună și încordarea cea mai mare a unui și altui individ. Asiă aru trebui să fie cunoscutu unor oameni, ca pentru de a poté pasi în cauze politice cu succesu că conducători, reprezentanți ai națiunii față cu organizatiunea de acum a statului nostru și cu pusețiunea de față a națiunii se recere pre lângă teorii și o pusețiune mai însemnata în viața sociale, o popularitate sprijinita de unu trecut, apoi încă ore care desteritate în portare conversatiune, cari tôte la oalta facu vedita personale, aceea ce poté dá cuvintelor ponderositate cuviințioasă.

Sa ne uităm impregiuru, anume la frații magiari și vomu află ca ei aceste privințe le tinu stensu înaintea ochiloru, vomu află mai incolo ca pre acel'a, pre care a cadiatu increderea comuna, lu apara încontra ori căru atacu, i padescu onora și vedita că și lumin'a ochiului, dându prin acest'a lustru și curagiu mandatariului. Intr'acestu chipu se ivescu apoi pre totu loculu că unu corpu compactu, unu trupu și unu sufletu, în acestu chipu se cere rezultate preste rezultate.

Amintirăm mai susu ca la noi în timpurile mai noue s'a începutu alta procedura, s'a destramat disciplin'a de mai înainte, parte prin nefavorulu impregiurârilor, parte prin intrigele începute de unii din ambițiune personale; demoralisatiunea se silescu însă a o aduce la gradulu celu mai mare. Unii jurnalisti, cari abuzăza în modulu celu mai neomenos de pusețiunea lor și increderea publicului și facu din foile lor lapedatura, pentru recorirea patimilor celor mai mersiave.

Ne-amu scandalisatu până în sufletu candu amu cetitu în „Gaz. Trans.“ barfelele cele obrasnice ale Dlu Iacobi Muresianu cu suspiciunări scose că din seninu asupra iubitului nostru Archipastoriu, nascocite în creerii lui, cum și ne mai auditele învinuirii, cu cari cauta a-lu innegrî pre acelasi într'o corespundintia din „Românulu“ după inițiile subscribe de D. I., de și stilulu ne arata urmele altei pene mai destere, în fine apoi palavrele unor scriitori din jurnalulu „Concordia“.

Eata ur'a nedumerita, eata ambițiunea scorbosă cum si-a căutatu resbunare, și apoi unii gazetari de caracterulu celu ce au luatu treidzeci de arginti, pretiulu celu nepretuitu, astépta poté ca bunulu nostru Archipastoriu și conducatoriul sa se scobore la lupta cu ei pre aren'a acest'a miserabila?

D. Baritiu scrie cu inversiunare, ca Telegrafulu Român s'au infintiatu spre stricarea Gazetei; ore Iacobi Muresianu că directorele gimnasiului micu catolicu din Brasiovu, începudu la colecte pentru radicarea acestui gimnasiu micu nemțescu la unu gimnasiu completu, n'avemu cuventu, că sa dicim, ca Dsea nedătesce spre stricarea gimnasiului român completu din Brasiovu? — Dsea dar ne surprinde într'o di frumosa cu suspiciunarea, ca Esc. Sea Metropolitulu Siagun'a aru voi sa ne sacrifice Ungariei, pentru ca acest'a e patri'a lui natale. Acu întrebăm: Ori de a mai vediatu cine-va o suspiciunare, care atât de invederatu sa porțe stigm'a tendentiosității.

Unde a dusu caus'a nationala metechnele partidei știute, unde au ajunsu acei'a, cari au vrutu sa departe pre popi și sa puna în fruntea trebilor, cum dîcu domniele lor, civili nedependinti, — și încă sa luăm ca fără deschilinire de religiune, de-si între civili mai din nou desemnati de deputati poté numai din intemplantu nu se află nici unu „neunitu“, și poté numai din intemplantu n'a fostu nici în comitetu vre-unu „neunitu“ — poté vedé ori și cine din starea noastră presenta cea atât de deplorabila.

Mai multi.

Odata pentru totdeun'a.

Buceciu 1/13 Decembre.

D. G. Baritiu ne anunțta, ca va lasă cert'a cu „Tel. Rom.“ și clio'a acestui'a, și va trece la ordinea dilei! Ce bine facea dlu Baritiu deca trecea la ordinea dilei mai înainte de a esî cu articoliile sei cei insinuatori, cei calumniatori, și cei „sasiniatori“ de persoane oneste, cumu au fostu articoliile lui de pre la Clusiu, Turd'a, Valcele, Brasiovu, și mai cu sêma cei din Nr 69, 74, 75, 79.— Atuncea și „Telegrafulu Romanu“ tacé cum au tacutu mai bine de unu anu, și cum va tăcea poté, indata ce va încetă și Gazet'a cu frigurile sele cele confessionali. Va tacé și „clio'a“ Tel. Rom. deca dlu Baritiu, va curmă de a mai prigoni pre oficialii romani și pre omenii Tel. Rom., cu totu felulu de suspiciunări, cum a facutu dlui chiaru și atuncea, candu anunțta ca va trece la ordinea dilei. Atuncea oficialii romani voru lasă bucurosu pre dlu Baritiu sa fia numai elu „ablegatu“ pentru toti acei'a, de care dlui acum'a se vede ca numai incupe, — și sa capete numai elu tôte cavaleriele, subventiunile, donatiunile, și celelalte ce le mai numesce, ce vedemu, ca lu chinu în tôte viații lui!

Din tier'a Oltului, 1 Dec.

On. Red. a Telegrafulu Român! Cu inima plina de bucuria Te insciintiediu ca Inaltulu Gubernu alu Tieri, considerandu rezultatulu celu extraordinariu favoritoriu a ambelor înregiri de armata în Distr. Fagarasiului din anul acest'a, cu pla-

cere s'au aflatu indemnatu pentru activitatea cea abundanta de rezultate, ce a presentatu Oficiolatu districtuale de acolo, a esprime Ilustr. Sele Dlu Capitanu Supremu pre lângă multiamit'a sea și deplin'a indestulare a Inaltulu regiu Gubernu provinciale, și a provocă pre Ilustr. Sea, — că și acelor organe municipale de acolo, cari au participatu la acestu rezultatu în modu eminente, asemene sa le descopere recunoscintia mai inalta; și cum apoi Presidiulu acestui Districtu nu numai și implinesce insarcinarea de a descoperi acest'a mai inalta recunoscintia și indestulare tuturor organelor municipale, dara multiamesce și întregi populatiuni a Districtulu pentru loial'a concurgere la implinirea celui mai nobile deoblegamentu.

Te potu incredintia Dle Redactoru! ca populatiunea districtulu nostru scie apretiu zelulu celu neobositu alu Siefulu nostru districtuale, și va fi cu tôte atentiunea de a satisfacé vocei Prepositulu seu, pe care lu stimédia, și cătra care are deplina incredere.

Iartami Dle Redactoru, de ati spune și aceea, ca în Concordia Nr. 94 Nutiulu de lângă Ternava a aflatu Americ'a, descoperindu-ne, ca „Tel. Rom.“ de aceea a totu tacutu „că sa asterna drumulu la Pest'a“.— Te rogu întreba pre nutiulu, ca elu pe ce cale asternuta a ajunsu la Pest'a?

În Gaz. Tr. Nr. 95 G. B. a aflatu calea comerciale până la Brün, descoperindu-ne într'unu articulu de fondu, ca a auditu dela Szabel, precum ca Ardealulu aru fi vendutu! Se vede, ca G. B. privesce tôte, totu numai din perspectiv'a speculativa.—

Totu în Nr. 95. alu Gazetei a aflatu și „Marginenulu de lângă Sabiu“ ocașiunea, de a se inrolă și elu între Magărele conventulu „Iacobinu“ spre a asistă cu demnulu seu colega W. Z. la gilotinarea girondistilor!

Hai sa le fia de bine!

Onea.

Dintre muntii Abrudului.

În dîu'a de S. Apostolu Andreiu.

Dîu'a acest'a memoravera pentru totu natulu român dreptcredinciosu s'au serbatu aci în Abrudu cu o mai mare solemnitate că ori, candu alta data. Dîu'a santulu Apostolu Andreiu — care credu ca cu litere de aur e inscrista în anim'a fia-căru român dreptcredinciosu — ni-au adunatu pre noi muntenii preoti și mireni la implinirea unei datorii sacre față cu mai marele bisericei noastre și capulu națiunii Esc. Sea Preasantitulu Archiepiscopu și Metropolitulu Andreiu Baronu de Siagun'a.

Ivirea aurului ne-au vestitu începerea acelei zile sante prin sunetulu campanelor, candu fia-care sufletu de român binesimțitoriu scie, ca elu are de a prasnui o di memoravera, care va remané inscrista în paginile Istoriei că o di de mare serbare pentru tôte vécurile.— Deci pela 8 ore dimineti'a adunandu-se tôte preotimea tractuala dimpreuna cu toti invetiatorii și mai multi mireni precum și tinerimea scolastica la sc. protopopescu în Abrudu — de acolo au purcesu în corpore cu Prea on. Adm. protopopescu Ioanne Galu în frunte la biserica, unde s'a celebratu cu cea mai mare ceremonie cultulu divin, după aceea doxologi'a pentru îndelungata sanetate a Escelentiei Sele Preasantitulu Archiepiscopu Metropolitulu — ear după doxologie s'au rostitu unu cuventu forte acomodat solemnității decătra Prea on. Adm. protopopescu Ioanne Gallu, în care ne-au depinsu cu vii colori tôte meritele Escelentiei Sele pentru biserica și națiune, precum și datorintia ce o are fia-care român binesimțitoriu de a serbă dîu'a acest'a marția pentru biserica și națiune, — în fine s'au cantatu imnulu Escelentiei Sele. — După finitulu cultulu divin s'au compus și subscrisu o adresa de incredere cătra Escel. Sea Présantitulu Metropolitulu.

Deie ceriulu că capulu bisericei și a națiunii române se traiesca întru multi ani — ear noi sa putemu serbă dîu'a acest'a însemnata și pe venitoriu totu cu aceea bucuria sufletesca că acum'a!

Clusiu 30 Nov. 1866.

Dle Redactoru! Aveti bunatate de a primî în colónele pretiuitulu DVostre diuariu următoarea descriere a serbării dilei onomastice a Escelentiei Sele P. Archiepiscopu și Metropolitulu Andreiu Br. de Siagun'a:

Dîu'a santulu Andreiu, dîu'a onomastica a Escelentiei Sele Inaltu Présantitulu Parinte Archiepiscopu și Metropolitulu Andreiu Br. de Siagun'a s'a celebratu și aicea, că ori și unde, unde se afla simțiu adeveratu de recunoscintia față cu Escelentia Sea Parintele Archiepiscopu și Metropolitulu față cu capulu celu demnu alu bisericei gr. or. române din Transilvani'a și Ungari'a, și încă într'unu modu, care poté va pune în ore care uimire pre on. publicu cetitoriu. Aflandu-se acum'a în Clusiu statiunatu regimentulu Br. Alemanu, care în cea mai mare parte constă din romani banatieni, Dlu Colonelu respectivu concesse, că spre înaltierea serbării capel'a militara se esecutedie două piese bisericesci „Cheruviculu“ și „pricésn'a.“

Latiendu-se acest'a fama prin Clusiu, la 9 ore înainte de prândiu bisericea noastră eră indesuita de unu publicu forte nume

rosu, între care și Ilustrățiile Sele D. D. Iacobu cav. de Bolog'a Consiliariu la Tribunalulu supremu de cașatiune, Elia Macelariu, Consilieriu gub. și Dr. Pavelu Vasiciu Consilieriu de școle, cari totdeun'a în această privință s'ar servi de modelu cum și cea mai mare parte din înțelegința româna de ambe confesiunile. Cultulu divin s'a celebratu de Reverendisimulu Parinte Protopopu Vasiliu Rosiescu însoțitu de Parintele Ioann Crisianu Capelanu alu Regimentulu Br. Alemanu și Parintele Ioann Prodanu din Somesiufalău.

Cele două piese susu memorate, eșutate de capel'a militara în modu orientalu, făcure o impresiune atât'a de mare asupr'a publiculu, încatu chiar și acei'a cari pôte numai din curiositate voiau a luă parte la această serbatore atâtu de însemnata fura intru atât'a umiliti, încatu cu totii intru unu cugetu și unira rugaciunile cele fierbinti cătra Atotputintele pentru îndelungat'a viétia a marelui nostru Archipastoriu A n d r e i u cu a tinerimei, care intonă Imnulu „Eata diu'a cea dorita“ După cari Reverendisimulu Par. Prot. în o cuventare acomodata aduce la cunoscința publiculu adunatu însemnata dila acestei'a, cum și marile merite a Esceletiei Sele Par. A Eppu și Metropolitu fatia cu natiunea româna, dar mai vertosu cu biseric'a noastră gr. or. adaugendu, ca pentru faptele sele cele maretie se pôte numi cu totu dreptulu „Moisi alu Romaniloru“. — În fine se adresăia cătra fiii sei sufletesci, provocandu-i, că împreuna cu densulu sa-si înaltia versulu cătra atotputintele cu acea rugare din anima, că acel'a sa daruiesca Esceletiei Sele taria și înțelegiune că și în timpurile acestea atât'a de critice sa pôte conduce natiunea și biseric'a noastră la limanulu fericii și urandu-i din anima unu întreit „sa traiasca“! La esirea din biseric'a intonă capel'a militara Imnulu imperatescu. —

— o — u

Eveneminte politice.

Sabiu în 7 Decembre.

Diet'a Ungariei s'a apucatu Sambata trecuta de desbaterea adresei. Adres'a această din puținile ce le-amu aretatu publiculu nostru dupa unu telegramu (ved. nr. 95 ev. pol.) este mulcomitore de partidia stângerii, ba multi o dechiara ca este unu compromisu făcutu de cătra deakisti și Tiszaisti. „Albin'a“ inca e de această părere și adauge, ca acestu compromisu s'a făcutu în urm'a unoru schimbări la Vien'a, pre cari nu le pôte descoperi mai de aprópe. Cătu au înaintatu lucrulu în desbaterea acestei adrese acceptămu sa ne spuna scirile mai noue ce ne voru sosi Vorb'a erá ca multe desbateri nu voru fi ci ca se va primi en bloc și se va substerne cătu mai ingraba.

Diaristia controlatice a capotatu apa pe mdru, de vanda a vediatu adres'a, carea în adeveru au pusu în admiratiune pre toti, căti au petrecutu cu atentiune desbaterile asupr'a propunerei lui Deak. Acea diaristica cere cu totu adinsulu convocarea senatulu imperialu. „Presse“ din Vien'a aduce unu articulu intitulatu cestiunea transilvana. Se întielege ca în cele din urma cestiunea această o tratéza că unu argumentu mai multu pentru necesitatea deschiderei senatulu imperialu. Neplacutu va fi unoru politici de ai nostri asertulu amintitulu diariu centralisticu, unde, dupa citarea mai multoru acte de statu, se sustine „ca incorporarea Transilvaniei nu e nici dupa dreptu nici faptice“ realizata, chiaru nici în urm'a mergerei deputatiloru tranni la Pest'a. (Se vede ca cei dela Presse nu cetescu Gaz. Tranniei.)

Impresiune neplacuta a făcutu adres'a asupr'a presei oficióse.

Lucruri mai speciale dela diet'a unguresca aflămu despre lucrări din conferințe și comissioni. Ce ne pôte interesá mai multu este, ca dupa redeschiderea dietei atâtu de dep. serbi cătu și români au alesu câte doi membri, cari împreuna sa judece despre proiectele de lege facute și din partea serbesca și romanésca și déca se va puté sa le contopésca în unulu comenu spre alu substerne dietei. Din partea româniloru s'a alesu V. Babesiu și Dr. Ios. Hodosiu și din partea serbiloru s'a alesu Manoilovic și Miletic.

În fine eata ca avem și scirile despre ședint'a în carea se începú desbaterea adresei în diet'a din Pest'a. După cetirea proiectulu, Colomanu Tisza dechiara ca elu partinesce părțile cari vorbescu despre continuitate de dreptu și despre restitutiunea constitutiunei. Cu pasulu privitoriu la afacerile comune, nici elu nici partidii nu suntu întielesi; fiindu inșă cestiunea această primita de majoritatea casei nu va sa mai revina asupr'a acestei afaceri, numai nu se pôte invoí cu alinea 13 a proiectulu, carea vorbese de consultarea elaboratulu subcomitetulu. Miletici vorbesce contra proiectulu din cauza ca acest'a are de scopu dualismulu nationalu (ungro-nemtiescu).

Deak dice ca Miletic în cuventarea lui cere sa se ea cestiunea nationalitatiloru la pertractare și totusi votéza sa nu se ea înainte prelucrările dietali. După mai multe altele, cu cari cugeta sa mulcomésca nationalitatile spune și aceea ca cas'a aru fi făcutu déjà pasi pentru de a multiami Croati'a, Slavoni'a și Dalmati'a.

Contele F. face alusiune, ca în proiectulu de adresa nu se face pomenire de considerarea celor trei puncte din rescriptulu regescu. Cu acestea se încheia desbaterea generala și se începe cea speciala, carea, dupa cum s'au mai disu, numai la alini'a a 13

și cea din urma fu amendata. La cést'a din urma pasiesoe Strati-timiroviciu și pretinde că în locu de „natiune magiara“ (magyar nemzet) sa se dica „natiunile Ungariei.“ Gojdu vrendu că sa mai ia ce-va din agerimea amendamentulu dice, sa se puna în locu de „natiunea magiara“ „patri'a noastră.“ Propunerea această este spriginita de Milutiñovici, Ioann Popoviciu Dessanu, Dubrzansky. Al. Mocioni, Borlea, Hodosiu, Vladu. Contr'a vorbescu; Stefanides, Szentkirályi, Makrai, Cuba, Kerkápoli, Sig. Papu și Markos. Se întielege ca amendările nu avura nici unu rezultat.

Despre dietele ce lalte amintim, ca a Croatiei au făcutu o adresa asupr'a cărei'a vomu reveni cu alta ocaziune; eara cele de dincolo de Lait'a, dupa cum se asigură, se voru încheie înainte de serbatorile craciunulu. În loculu lor sa se convóce o representiune imperiale. (Engerer Reichsrath).

Scirile cari le avem din afara se reducu mai numai la conjecturi cum fura în dilele din urma concentrările de trupe la marginile Galitiei, pre cari le deminte acum și foile cele neoficióse.

Revista diaristica.

„Zukunft“ aduce unu articulu intitulatu: „Stadiulu celu mai nou alu cestiunei magiara“ — în care se dice:

(P. Z.) Timisió'a 30 Nov. Rescriptulu celu mai din urma din 17 Novembre a. cur. emisu din partea tronulu regescu cătra legelativ'a dietala din Pest'a s'aru puté privi că analis'a ultima a certei pentru constitutiunea magiara, — pôte ca și pentru aceea, căci prin elu se face abateru dela conditiunea dinainte a revisiunei și modificatiunei provisorie a constitutiunei din anulu 1848, și complanarea se face dependiátore de pretensiuni de totu moderate.

O privire întielépta și fără prejudetiu preste constitutiunea din an. 1848 trebuie sa convinga pre vercine — de s'aru tiné de ori care colóre politica —, ca în constitutiunea această suntu ascunse nisce însusiri, cari reducu sanctiunea pragmatica la nula. O revivire asupr'a aniloru 1848 și 49 aru putea delaturá ori ce dubietate în privința această.

Precându diet'a din Pest'a se misca pre terenulu acestei constitutiuni în decurgerea desvoltării cestiunei magiara și néga prin aceea sanctiunea pragmatica, — și facu unii ilusiu, ca Ungari'a aru stá pre terenulu unei legelatiuni infalibile; invinovatiescu inșă pre regimulu imperialu, ca la complanare si-aru luá o positiune, cărei'a i lipsesce fundamentulu legalu.

De la rescriptulu reg. din 17 Nov. a. cur. începe sta lucrulu cam intorsu, și rolele suntu schimbate. Punctulu de manecare, ce si-au luat rescriptulu trece cu vederea conditiunea de mai nainte a revisiunei și modificatiunei provisorie a legiloru din 1848 și aprobeza cu o promisiune solena unu ministeriu respundiatoriu pentru Ungari'a, și atuncea primesce constitutiunea din 1848.

Precându inșă rescriptulu totu deodata face aprobarea ministeriulu magiaru depindiatore dela unitatea afaceriloru comuni, cerca a padi și unitatea întregii monarchii austriace, garantata în sanctiunea pragmatica și pune pre regimulu imperialu pre terenulu sanctiunei pragmatice, a cărei legelatiune este afara de tota indoieí'a.

„Constitutiunea din an. 1848 fără valamarea sanctiunei pragmatice“, acest'a este terenulu, pre carele se misca acum regimulu imperialu. Déca nu s'aru putea aflá cum-va în programulu partitei lui Deak, carele se primesce de cătra rescriptulu acest'a din urma de bazea complanării, vre-unu punctu de manecare pentru unitatea afaceriloru comuni, atunci se întielege de sine, ca această aru fi egala cu negatiunea sanctiunei pragmatice, prin carea s'au ivitu rolele dinainte cu totulu schimbate. Regimulu aru stá atunci cu rescriptulu pre terenulu legalu, eara legelativ'a din Pest'a pre unu terenu fără legalitate.

O întielegere între Vien'a și Pest'a pre bazea programulu partitei lui Deak nu este imposibila; inșă nu se pôte negá, ca situatiunea în carea au devenitu Ungari'a dela rescriptulu din 17 Novembre încóce s'au făcutu și pentru monarchia cu multu mai grea, decâtu dupa cuventulu de tron, cu carele se deschise diet'a în Martiu a. c. Acest'a parási teori'a de prescriptiune, acceptá constitutiunea din 1848 în principiu, recanoscu legelatiunea acestei'a, ceru inșă totu deodata, ca constitutiunea această sa se aduca în interesulu unității monarchiei în consonantia cu sanctiunea pragmatica, și spre scopulu acest'a facu cuventulu de tron revisiunea și modificatiunea legiloru din 1848 de conditiune fundamentale a complanării.

Nici în Ungari'a nu se néga, ba chiaru și în adresele dietei s'au recunoscutu, — de-si în expresiuni usióre — ca constitutiunea din an. 1848 are unele defecte, cari ceru o rectificatiune. Prin urmare se întielege de sine, ca continuitatea de dreptu politica numai sub conditiunea aceea s'aru puté restitui, că prin rectificatiunea amintita sa se pastredie sanctiunea pragmatica și unitatea monarchiei, carea se accentuá în aceea.

Tóte acestea au fostu acomodate de a convinge si pre Ungaria, cumca revisiunea si modificatiunea constitutiunii din a. 1848, facuta din partea cuventului de tron ca conditiunea cea dintâiu a complanării, nu este fundata numai pre lege positiva, ci este totu deodata ratiunala si cuviincioasa; pentru aceea refusarea programului acestuia alu cuventului de tron este incontr'a legalitatii si in contr'a cuviintiei.

Déca s'aru fi primitu simplu propunerea acést'a, atunci s'aru fi realizatu fórté usioru complanarea cestiunei magiare; constitutiunea din 1848 s'aru fi adusu in consonantia cu sanctiunea pragmatica, constitutiunea din 1848 rectificata s'aru fi pusu in activitate si prin aceea n'aru fi mai remasu continuitatea de dreptu numai o idea gola, ci s'aru fi prefăcutu in fapta. Atunci cestiunea magiara n'aru fi mai remasu numai o cestiune si s'aru fi incungiuratu dificultățile situatiunii de astadi. Póte ca si-au luat refugiu la temporisare, cá sa nu devina lucru mai reu prin pripire.

Insa „tempu castigatu, totu e castigatu“ nu este mijocu salutaru in tóte impregiurările, tempulu oblesce de multe ori călile, de multe-ori in sa le face si mai coltiuróse si mai grele de umblatu. In tipulu acést'a au ajunsu si Ungaria cu vin'a ei in o situatiune plina de temeri si fatalități.

Déca acum va succede séu nu va succede complanarea, in fati'a dificultătiloru, de cari este dominata cért'a constitutiunii un-guresci, este intrebare a tempulu, pre carea numai ochiulu atot-potentiei ddiesci o vede. Noi, fiintiele muritóre, căroru nu ne este iertatu, a prevedé, trebuie sa ne tiermurimu la cugetarea despre urmările, candu impacarea nu s'aru poté realiza si despre fatalitatea acestoru urmări.

Cu cătu in impregiurile de fatia intielegerea pentru impacare este mai grea, cu cătu voru fi mai pline de fatalități urmările nesuccederei, cu atātu mai mari voru fi jertfele, cari suntu oferite de puterea impregiurárilor de fatia, spre a scapá ce se mai póte scapá, dupa naufragiulu, pre care l'au suferitu Ungaria in urm'a eveneminteloru dela 1848 si 1849; cu atātu va fi in sa mai grea si raspunderea, cu care se va insarciná acea partida, prin a cărei vina s'au respinsu revisiunea si modificatiunea constitutiunii dela 1848, proiectata de cuventulu de tron din Martiu, si prin care s'a nimicitu impacarea in acelu tempu potrivit, candu se putea face in modulu celu mai simplu.

Varietăți.

(Scire trista.) Domnulu Spiridonu Tatartiu negutiatoriu si Epitropu gr. or. din Orestia in etate de 55 ani in 29 Nov. dupa amédi dupa o bóla de 16 zile, urmata din recéla, a trecut din viét'a pamenténa la cele eterne, lasandu in cea mai mare jele si orfania pre unic'a sea fiica Dsiór'a Sofi'a Tatartiu, pre nepotii sei DD. Vasiliu Görög vice-epitropu gr. or. din Orestia, Chir'a Tatartiu negutiatoriu in Vien'a, Elen'a Tatartiu casatorita Piposiu in Alb'a-Jul'a si alti nepoti si nepóte in Brasiovu. —

Fia-i tierán'a usióra si amintirea eterna.

Joi in 1 Decembre st. v. la dóue óre dupa amédi la dispusetiunea Rever. Domnu Protopopu Nicolau Popoviciu se adunara Dni preoti functiunari impreuna cu Rev. D. Protopopu la sânt'a biserica unde se imbracara in odajdiile bisericesci daruite S. biserici chiaru de D. repausatu si de aci impreuna cu tinereia scolara condusa de docintele ei in frunte cu flamur'a scólei imbracata in doliu se dusera la cas'a D. repausatu si dupa ce se escutá prohodulu se cantá de tinereia scolara versulu funehrale in un'a se redicá cosciugulu cu remasitiele pre carulu funebru alu confessiunii evang. si se aduse in sânt'a biserica urmatu si petrecutu de o multime de poporu din tóte confessiunile si clasele din Orestia, unde Reverend. Domnu Protopopu tintu o cuventare fórté potrivita stárei repausatului desfasurandu tóte meritele, luandu si cuviinciosulu adio dela tóte némurile séu rudeniile densulu precum si dela mai marii S. biserici si comitetulu parochialu fiindu din 18 Ianuaru 1853 Epitropu gr. or. alu maicei nóstre biserici. Subscrisul cá notariu alu comitetulu parochialu gr. or. de aici la dorint'a Spect. Dom. Presiedinte alu comitetulu, si ia indrasnéla a dá publicității si meritele in Domnulu repausatulu Spiridonu Tatartiu, si adeca acestu Domnu din 18 Ianuaru 1853 de candu a luat asupra si epitropi'a si manipularea averei S. biserici de aici a jertfitu multu pentru binele maicei biserici si a scólei, im-podobindu maic'a biserica cu felurite odóra, precum: totu felulu de vesminte de cele mai frumóse si pretiuite, precum si cadelnitia de argintu potiru auritu si alte scule séu mobile pentru S. biserica. A inceputu cladirea scólei presente si prin o manipulare intielépta scutindu S. biserica de detorii o a adusu in deplinire — adeca dóue odái in cari se invatia acum pruncii. — Mai multe a-siu avé a descrie despre acestu meritatu Domnu in sa cá sa nu créda cine-va ca sum arama sunatóre, me marginescu a dice ca pre acést'a-lu plángu toti románii gr. or. de aici si impregiuru perdiendu in densulu unu mentoru alu tuturoru S. maici biserici din juru, lu plángu on. preoti cari avea in densulu unu mare ajutoriu, lu plángu in urma amicii cu cari scia asiá de bine si cu amóre a-si impartasi simtiemintele si sfaturile intielepte, in urma-lu plángu si jelesce onoratulu comitetulu parochialu de aici carele avea in mijloculu seu unu conducatoriu fidelu si plinu de cele mai strálucite fapte cátu morale atātu materiale, cu acestea mai dicemu in ca o data fia-i tierán'a usióra.

Orascia 3 Decembre 1866 st. v.

Nicolau Barsanu cive si notariu alu comit. parochialu.

Redactoru respundietoriu Nicolau Cristea.

* Societ. de lectura din Satu-mare. Teologii románi de aicea cu numeru cá la 12, si junimea gimnasiale, la provocarea Rvrn. domnu Protopopu Petru Branu, patronulu societátiiei, s'a adunatu in scól'a elementara romána de aicea, in 19 Novembre, spre a tiné o siedintia preliminară, — unde d. patronu alu societátiiei intr'o vorbire potrivita, a intonat lip's'a de a ne insoti, si a ne cuminecá ideile unulu cu altulu. Vorbirea binemeritatulu D. patronu fu urmarita de „vivate“ entusiastice. — Dupa aceea s'a datu membriloru list'a pentru a se insinúa, — dupa insinuare cetindu-se numele membriloru inscristi, s'a atlatu ca societatea numera 45 de membri. Cu acestea siedinti'a preliminară dechiarandu-se de inchisa, s'a otáritu, cá in siedinti'a viitóre, societatea sa-si aléga oficialii. — In 25 Nov. convenindu membrii la loculu indatinatu spre tinerea siedintieloru, Rvrn. D. Protopopu Petru Branu la dorirea generala remase de nou Presiedinte; dechiarandu-se in sa ca fiindu a dese ori ocupatu, nu va poté totudéun'a participa la siedintia, — se ordiná alegerea unui subpresiedinte, carele sa póta inlocui pre dlu presiedinte. — Se incepura alegerile oficialiloru prin achiamatiune, cu urmatoriulu resultatu, — se alesera domnii: Alessandru Catoc'a teol. de II anu de subpresiedinte, Ludovicu Rubenescu teol. in I anu de notariu cor. Vasiliu Ruscai stud. de a VIII cl. de not. sied. Iounn Geranu teol. an. II de casiru; Michailu Moldovanu stud. de a VII cl. de bibliotecariu; Ioann Trifu stud. de a VII clas. de controloru. — Amintimu in ca societatea are o biblioteca de 197 de volumini — din cari 112 suntu románe, 58 un-guresci, si 13 latinesci. *) Ludovicu V. Rubenescu notariulu corespund.

*) Celelalte on. Redactiuni suntu rogate a primi acést'a scire in col. loru.

Assicurazioni Generali cu privil. c. r. in Triest,

intemeiata in anulu 1831,

cu unu fondu de sigurantia dupa bilantiulu, publicatu in 17 Octobre 1865, de 23 milióne si 894619 f. 70 xr.

primesce prentu premii fórté potrivite:

- asecurantii contr'a pagubiriloru prin focu;
 - asecurantii pentru viét'a ómeniloru, cu si fara profitu, de capitale, pensuni si rente, precum si asecurantii de zestre.
- Societatea, indreptatita de a esercea tóte plasele de asecurantia, cari suntu iertate dupa legi, au fostu dintre tóte institutete austriace de asecurantia cea dintâiu, carea au introdusu asecurantiile vietiei si au purtat in ca din inceputu neintreruptu grija pentru ele, cá sa ofere participatoriloru tóte comoditătiele ce suntu impreunate cu o soliditate duratóre a societátiiei.

Inre combinatiunile diferite ale asecurantieloru pentru casulu de mórte ne oferesce la tarifulu II cu profitu inlesniri deosebite, de órece la cesteá din urma da societatea participatoriloru din profitulu, ce resulta, 75%, prin ceea-ce se reduce plat'a premieloru la o suma cum se póte de mica.

In anulu 1862 se urca profitulu de impártire la 74²⁷/₁₀₀ pr. in anulu 1863 se urca profitulu acést'a chiaru si la 98⁶⁴/₁₀₀ proc.; in anulu 1864 la 70⁸³/₁₀₀ proc.; in anulu 1865 la 13 proc. si in anulu 1866 la 25⁶¹/₁₀₀ proc. ale premieloru platite. Fórté observabilu este, ca daun'a (pagub'a) ce se póte face intr'unu anu o portá institutulu singuru; folosulu acést'a este fórté mare, de óre-ce bilantiulu se incheie din anu in anu, eara profitulu ce se cuvine in privinti'a politieloru, cari-si perdu valórea prin mórtea asecuratului s'au prin incetarea, de a pláti premiele, trecu in proprietatea celoru-alti participatori.

In ce mesura urcata a experimentatu societatea folosinti'a sea se vede de acolo, ca ea au platitu dej'a dela inceputulu ei

5 milióne si 745,467 f. 79 xr. pentru daune in urm'a mortiei a **2709** partite asecurate **3,073,817.**

Reservele, cari se urca

la 11 milióne 726,124 f. 74 xr.

precum si celelalte fonduri

Sum'a, carea asecura societatea dupa bilantiulu mentionatu, au ajunsu la cifr'a cea fórté insemnata mai multu de

759 milióne fiorini,

cu unu venitu de premii si interese de

7 milióne si 200,000 fiorini,

in care in sa nu se cuprinde si sum'a cea insemnata a tontineloru si a venituriloru pe viétia.

Ajudecarea acést'a via ne da documentulu celu mai adeveratu despre increderea din tóte pártile, de carea se bucura societatea in urm'a apretiuirei acurate a soliditătiei administrárei sele interne, eara prin sumele enorme de garantia se oferesce publiculu tóta sigurantia, ce se póte dori.

Subscris'a agentia principala se recomanda dara onoratulu publicu, doritoriu de asecurantia, a se adres'a in ori ce casu cátra dens'a, si ea este gat'a de a servi cu orice informatiuni in privinti'a acést'a. Sabiiu in 1 Augustu 1866.

Agenti'a principale a asecurantiei generalii cu privilegiu c. r. in Triest:

Paulu Nendvich.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecesane.